

Een echte Friesche stuurman

De stuurman was een Fries. Een echte. Hij kwam uit Sexbierum. Alleen zijn uiterlijk kwam niet met zijn fries zijn overeen. Hij had een Arpad-de-zigeuner achtig baardje. Het bestond uit donker, zwart haar. Ook z'n hoofdhaar bestond daar uit. Een oorringetje vervolmaakte de Arpad look. Hij was zo'n fries die, als er een vorst periode in Nederland aanbrak, er alles voor over had om dan met verlof te kunnen van waar ook ter wereld. In z'n dorp kon hij zich dan voorbereiden op de Elfstedentocht wanneer die plaats zou vinden. Jaren geleden had hij zich daar al voor ingeschreven. Hij zou die dan op echte Friese doorlopers uitrijden, weer of geen weer. Hij had het daar nooit over, maar een echte fries was hij. Dat bleek uit het volgende:

Hij voer op een schip van een Fries scheepvaartkantoor. Daardoor kon hij openlijk voor zijn liefde, zijn geboorte *loand* uitkomen. Heel erg openlijk. De stuurman vond dat er gevlagd moest worden. Waar ook ter wereld. Dat is in havens zelfs verplicht. Maar de Friese vlag is nog steeds geen verplichting. De stuurman maakte daar op eigen initiatief wel een verplichting van.

De Friese vlag moest bekend gemaakt worden onder alle volken. Arabieren, Chinezen, Russen. Welk volk dan ook. Daarvoor moesten de matrozen 's morgens in de haven, als de Hollandse vlag achter en de vlag van het gastland gehesen was ook de Friese vlag als geusje hijsen. Het geusje is een vlaggetje wat helemaal voor op het schip is geplaatst. Vroeger diende het als hulpmiddel bij het sturen maar nu, bij deze stuurman, diende het om de Friese trots aan elk volk of natie bij wie het schip in de haven kwam, kenbaar te maken. Mochten de friezen nog eens deelnemen aan de Verenigde Naties dan was de vlag in ieder geval al bekend, berekende de stuurman. Zo loerde hij altijd verheerlijkend naar de Friese geus als hij de diepgang vanaf de kade controleerde.

Eens op een mooie, zonnige, stoffige ochtend in een noord Afrikaanse haven kreeg de Friese stuurman de schrik van zijn leven gevolgd door een woede uitbarsting waar menig Fries trots op zou zijn. Er miste iets aan de Friese coaster.

Nu waren er drie matrozen aan boord. Een Hollander en twee Indonesiërs. De Hollandse matroos hees 's morgens meestal de vlaggen. Ook het Friese geusje. Hij had als Zuid-Hollander, die doorgaans heel begripvol zijn, zeker deze die in Den Haag geboren was, helemaal geen bezwaar om dat Friese vlaggetje ook te hijsen.

De Indonesische jongens kende de Friezen niet. Voor hen was een Belanda een Belanda en vonden de stuurman een raadsel vanwege het vlaggen. Ze zagen totaal geen regelmaat in het vlagvertoon bij de verschillende stuurlui die ze in hun loopbaan bij deze Friese rederij tegenkwamen. Moest dat vlaggetje met witte en blauwe banen en met rode hartjes nu wel of niet gehesen worden? Dus deden ze het maar niet. Als het niet goed was hoorde ze het wel.

Die bewuste morgen ging een van de Indonesische matrozen de vlaggen hijsen. Het was mooi weer en die Hollandse matroos was weer eens laat aan het ontbijt. Uit onnozelheid en gewoonte hees de Indonesische matroos alleen de Hollandse vlag en de vlag van het noord Afrikaanse land.. De ochtend vorderde. De kapitein was op de brug, de stuurman aan dek om toezicht te houden bij het lossen van de *general cargo* die ze geladen hadden in het Verenigd Koninkrijk.

Ineens vielen de ogen van de stuurman op de kale kop van het schip. Hij miste wat. Al snel zag hij het. Het Friese geusje wapperde niet op de mooiste plek van het schip.

Nu stonden in 1979 landen als dit noord Afrikaanse land bekend als landen waar nog weleens wat meegenomen werd door havenarbeiders of andere bezoekers van de schepen. Als een havenarbeider om een stukje zeep vroeg om z'n vuile handen te wassen dan zag je dat stukje zeep nooit meer terug. Als een havenarbeider een shaggie draaide uit een pakje wat je hem aanbood dan moest je oppassen want anders zag je dat pakje nooit meer terug. Er kwamen soms mensen aan boord, handenwrijvend, met de vraag: 'Business?' Wat die 'Business' was kon je beter niet achter komen.

Maar de stuur miste het Friese geusje. Het wapperde niet daar waar het trots had moeten wapperen om bekende redenen. Allerlei waanbeelden vlogen er door de Friese hersens van de stuurman. Hij zag een noord Afrikaans jongetje al in een fancy jasje gemaakt van verschillende lappen. Een van die lappen leek verdacht veel op een Fries vlaggetje met de hartjes en de blauw-witte banen.

Op hoge poten toog hij naar de stuurhut waar de kapitein, heel nauwkeurig en netjes schrijvend, het havenjournaal stond in te vullen. De deur vloog open en de stuurman schreeuwde het uit: 'Nu hebben die Arabieren ook nog m'n Friese geusje gepikt.'

De reactie van de kapitein was eenzelfde als die van de stuurman, alleen iets minder heftig. Hij was ook een Fries, uit Dokkum, maar niet zo'n strenge. De coaster was te klein door de vermoedde diefstal. De kapitein en de stuur konden nergens anders meer over praten. Volledig van de kaart waren ze. Hoe was dit nu mogelijk? Ze hadden niets gemerkt van de diefstal. Waar was de Friese geus?

Met de koffie om tien uur kwam de kapitein op een begrafenistoon melding maken in de messroom van de matrozen en assistent-werktuigkundige van de vermissing en de vermoedde adoptie en de daarbij gedegreerde functie van het Friese geusje.

De Hollandse matroos keek, na die droefheid gehoord te hebben, naast zich op de bank waar de actuele vlaggen altijd werden neergelegd als ze niet hoefde te wapperen. Hij zag het rolletje Fries geusje ondeugend, nog eenzaam liggen als een klein kind die zich voor de lol had verstopt. De kapitein was net uitgepraat over hoe erg het wel was toen de matroos het rolletje omhoog hield. Eerst geloofde de kapitein het niet. Hij pakte het rolletje aan, rolde het uit en ja, grote vreugde om het verloren schaap. De Friese stuurman werd er bij geschreeuwd die direct vanuit de officiers messroom kwam aangehold. Het vlaggetje ging van hand tot hand door vier Friese handen. Het was een ontroerend tafereel. De stuurman nam het rolletje, stapte uit de deur aan dek en is het vlaggetje zelf gaan hijsen. Hij had tranen in de ogen. Terwijl hij het Friese vlaggetje hees neuriede hij heel, heel zachtjes en heel snel, vanwege het korte vlaggenstokje, het Friese volkslied: 'Frysk bloed tsjoch op!....'

Cor Vonk